

Evropski puls

Elektronski mjesečnik za evropske integracije broj 113, februar 2015.

TEMA BROJA

Koliko IPARD like može pomoći
poljoprivrednicima u Crnoj Gori

Intervju

Šef Delegacije EU u Crnoj Gori
Mitja Drobnič

Region

“Rad na crno” kao
normalna pojava

Uvodnik: Pacijenti

Vladan Žugčić

Veći dio crnogorskog novinarstva opet je oborio rekord u pljuvanju u vis.

To je ona disciplina kada znate da će slina na kraju sigurno pasti na one koji su pristali na igru - bilo da su potkupljeni, da su im mentalni kapaciteti takvi da im nebo nigdje nije plavo kao iznad Crne Gore ili vole da se samozadovoljavaju time što će sjediti u društvu dijela političke i biznis elite koja ih iza leđa ismijava jer ih je nagovorila na ovu igru.

U iluziji da se u vremenu novih medija može zataškati činjenica, mediji finansijski povezani sa Vladom ili Demokratskom partijom socijalista (DPS) prvi dan nijesu prenijeli informaciju da je Komisija Ministarstva zdravlja još 15. avgusta 2008. predložila hitnu smjenu menadžmenta bjelopoljske bolnice „kako bi se spasilo stanovništvo Bijelog Polja i okoline“ i „zaštitila prava i zdravlje pacijenata“, a koju su objavile ND „Vijesti“.

Kako to već nije moglo da se sakrije, „Pobjeda“ je sljedećih dana odlučila da „istražuje“ ko je „Vijestima“ dostavio dokument o nalazu Komisije Ministarstva zdravlja. Danima sam kasnije prelistavao štampu očekujući da ću naći podsjećanje kako je svojevremeno medicinska sestra u Velikoj Britaniji namjerno trovala pacijente, kao - eto takvih slučajeva ima i u EU. Ali ni takva relativizacija ne bi mogla osporiti činjenicu da je ona završila karijeru u odgovarajućoj ustanovi.

Obrazovni, socijalni i zdravstveni sistemi su stubovi moderne države. Stepenn medijskih sloboda u nekom društvu ne mjeri se po onome o čemu mediji pišu, nego po onom što prećutkuju.

Da li bi, da nije bilo tišine od 2008. u hijerarhiji Ministarstva zdravlja o stanju u bjelopljskoj bolnici, došlo do infekcije na neonatologiji i smrti jedne bebe?

Da li je opasna medijska tišina o zdravlju i pravima pacijenata?

Da li bi bili tihi oni medijski poslenici sa početka teksta kada bi propusti u zdravstvenom sistemu ugrozili zdravlje njihovog djeteta, roditelja, prijatelja...?

Kalendar

05. februar **Preko 1.000 propisa do 2018.** / Vlada donijela Program pristupanja Crne Gore EU za period do 2018. kojim je, kako je saopšteno, predviđeno donošenje 167 strateških dokumenata i 1.076 zakona i podzakonskih akata.
19. februar **Projekat „Podrška usvajanju pravne tekovine Šengena“** / Delegacija EU u Crnoj Gori, Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore u saradnji sa Saveznim ministarstvom unutrašnjih poslova Austrije i Ministarstvom unutrašnjih poslova Slovenije predstavili twinning projekat „Podrška usvajanju pravne tekovine Šengena“. Tom prilikom, šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Mitja Drobnič** kazao *„Kako bi postala dio šengenskog prostora, Crna Gora će morati da preuzme odgovornost za kontrolisanje spoljne granice ove oblasti, kao i za izdavanje Šengen vizu“*, a ministarka unutrašnjih poslova Austrije, **Johanna Mikl-Leitner** pojasnila da je EU obezbijedila milion eura za ovaj projekat.
24. februar **U Crnoj Gori nema truda u kažnjavanju ratnih zločina** / Odbor za vanjske poslove Evropskog parlamenta usvojio Rezoluciju o Crnoj Gori koju je sačinio izvjestilac **Charles Tannock**. U saopštenju EP o rezoluciji se pozdravlja napredak Crne Gore, ali se napominje da je neophodan napredak u borbi protiv korupcije, nezavisnosti sudstva i slobodi izražavanja. „Poslanici su, takođe, zabrinuti zbog nedostatka truda Crne Gore da se izbori sa nekažnjivošću ratnih zločina“, navodi se u saopštenju.
26. februar **Iz Crne Gore 2% neosnovanih tražilaca azila** / Zloupotreba azila od strane građana/ki zemalja obuhvaćenih bezviznim režimom putovanja na zapadnom Balkanu i dalje izaziva veliku zabrinutost, upozorila je EK. Građani/ke Srbije su i dalje najbrojniji među tražiocima azila u EU i zemljama šengenskog prostora na zapadnom Balkanu (42% više u odnosu na 2013), nakon čega slijede građani/ke Makedonije (21%) i Albanije (21%), BiH (14%) i Crne Gore (2%).
26. februar **Lange: Očekivalo smo da specijalno tužilaštvo već radi** / Šef odjeljenja za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za susjedsku politiku i pregovore o proširenju EU **Dirk Lange** je kazao da je očekivao da Specijalno tužilaštvo, koje još uvijek nije oformljeno i o kojem se glasa u Skupštini, već daje određene rezultate u borbi protiv korupcije. Lange je to rekao odgovarajući na pitanje gdje vidi najveće kašnjenja kada je riječ o ispunjavanju obaveza Crne Gore. On je ocijenio da, kada se govori o borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, EU vidi da nema toliko napretka kojem su se nadali prije godinu i po kada su usvojeni AP za poglavlja 23 i 24.

Sumrak demokratije na Balkanu

Piše: Florian Bieber

Autor je profesor za istoriju jugoistočne Evrope na Karl-Franzens-Universität u Gracu, Austrija

Nedavno su skoro svi makedonski TV kanali prekinuli svoje programe i uključili se u konferenciju za štampu premijera **Nikole Gruevskog** koji je dramatičnim tonom optužio predsjednika najveće opozicione partije **Zorana Zaeva** za špijunažu i „ugrožavanje ustavnog poretka“ – šef opozicije je zajedno sa neimenovanom stranom silom pokušao da obori vladu. Stvarno Zaev već mjesecima prijeti objavljivanjem „bombe“ i tvrdi da posjeduje dokumenta koja bi mogla srušiti vladu. Nejasno je zašto ta dokumenta nijesu odmah objavljena, a što pospješuje spekulacije. Gruevski i državno tužilaštvo tvrde da je Zaev uz pomoć stranih obavještajnih službi došao do djelimično montiranih video-materijala, kojim je htio da Gruevskog natjera da sa njim uđe u zajedničku vladu. Pitanje da li ove optužbe odgovaraju činu izdaje ili državnog udara, ostavljamo po strani. Ali sam čin je primjer sumraka demokratije u Makedoniji i ostalim državama Balkana.

Ljudi glasaju za pare i posao

Manje dramatično od autoritarnog stila **Recep Erdoğana** u Turskoj i manje teško za EU od **Viktor Orbána** su se u jugoistočnoj Evropi etablirali vladari, koji sve više potkopavaju funkcionalnu demokratiju, iako se formalno drže pravila demokratije, pri čemu je sve jasnija šema širenja lažnih glasina protiv političkih protivnika i nezavisnih novinara.

Na primjer, u Crnoj Gori jedna NVO-aktivistkinja i oštra kritičarka dugotrajne vlasti **Mila Đukanovića** je bila izložena napadima tabloida „Informer“. Isti taj list u Srbiji svakodnevno u zvijezde kuje novog snažnog čovjeka Srbije, **Aleksandra Vučića**, dok ostali mediji u Srbiji vježbaju u disciplini auto-cenzure. Nekad kritički „Blic“, koji je u svoje pero podržavao opoziciju, a inače pripada švajcarskoj Ringier-Gruppe i njemačkom Axel-Springeru je optužio poznatog gej glumca **Gorana Jevtića** za pedofiliju – po svemu sudeći neosnovano – a istovremeno Vučića opjevao u „Dnevniku iz Davosa“. Tako nastaje klima straha, u kojoj se kritički mediji i intelektualci sve više suzdržavaju od kritike na račun vlada, a javnost se vaspitava da bude odana režimu.

No, kako pobjeđuju Vučić u Srbiji, Gruevski u Makedoniji, **Milorad Dodik** u Republici Srpskoj u BiH ili Đukanović u Crnoj Gori? Da li su birači baš toliko naivni ili stvarno žele da žive pod malim diktatorima? Iako i jedno i drugo ponegdje i dolazi u obzir, stvarni razlozi su puno jednostavniji – ljudi glasaju za pare i

radno mjesto. Glasovi se redovno i uredno kupuju, a kriza čini da 50 ili 100 eura budu još vrijedniji nego prije nekoliko godina. Osim toga, između radnog mjesta i podrške vladajućoj partiji postoji neposredna veza, jer je u većini država bivše Jugoslavije za dobijanje posla u javnoj administraciji partijska knjižica danas puno bitnija nego u komunističkim vremenima. A pošto se partije i ideologije skoro ni u čemu ne razlikuju, a među građanima od Sarajeva preko Beograda do Skoplja dominira ocjena za političare da su „svi isti“, puno je racionalnije glasati za onu partiju, koja nudi skromni, ali sigurni doprinos sopstvenom boljitku. Stoga se iza nacionalno-populističkih fasada krije klijentelistička mreža, kojom partije osiguravaju vlast, pri čemu dobijaju neočekivanu podršku od EU.

U izvještajima EK, za bilo koju od ovih država nalazi se cijela gomila fakata i ocjena tipa „ograničeni napredak“ ili „neki dalji napredak“. No sve te strategije, planovi, namjere i projekti prikrivaju pogled na suštinsko pitanje: u kakvom je stanju demokratija u konkretnoj zemlji? EU polazi od činjenice da su ove države u principu demokratije, ali joj pri tome nedostaju kriterijumi i nijansirani pogled da bi uspjela da napravi razliku između izjava o namjerama i formalnih demokratskih institucija, sa jedne strane, i konkretne prakse, sa druge. Činjenicu da se svi jaki ljudi Balkana (a svi su muškarci i nigde nijedne žene) kunu da hoće da svoje države uvedu u EU ne treba uzimati previše ozbiljno, jer nijedan političar na Balkanu danas ne može da dobije izbore ili da bude međunarodno prihvaćen, a da se ne kune u učlanjenje u EU.

Protivnici proširenja EU zadovoljni

Ova situacija uostalom odgovara onim državama i partijama u EU koje ne žele dalje proširenje. One koriste jačanje autoritarnih tendencija na Balkanu da bi za dugo odložile pristup balkanskih država EU. Time nastaje jedna vrsta simbioze između protivnika proširenja i autoritarnih političara na Balkanu. Da bi se ova dinamika probila, neophodne su jasne riječi, više pažnje za osnovu demokratije i jasna nagrada za približavanje EU za onu državu koja se i praktično demokratizuje.

Izvor: Neue Zürcher Zeitung (NZZ)

Koliko IPARD like može pomoći poljoprivrednicima u Crnoj Gori i da li su oni spremni da iskoriste podršku EU

Pravo vrijeme za sjetvu

Piše: Svetlana Pešić

Vijekovima okrenuti moru i ribolovu mještani ostrva Ugljana iz Hrvatske 2008. su odlučili da osnuju udruženje "Omega 3" koje okuplja 24 člana sa flotom od 30 brodova, uglavnom za ribolov. Kupili su parcelu površine 11.000 kvadratnih metara i počeli gradnju distributivnog centra. Ukupna investicija iznosila je oko 300 000 € od kojih je 250 000 € bio kredit kod Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR). Tokom realizovanja investicija, kandidovali su dio projekta i dobili podršku iz IPARD programa Evropske unije (EU), što im je olakšalo posao i skinulo opterećenje s obzirom da su mogli vratili deo kredita HBOR-u. Sada, godišnje ulove oko 13-14.000 tona ribe što predstavlja četvrtinu hrvatskog ulova sardele i inćuna. To je samo jedna od uspješnih priča iz Hrvatske u kojoj su poljoprivrednici uspjeli da ojačaju svoje kapacitete uz pomoć IPARD programa.

MIDAS i afera "Snimak"

MIDAS projekat, koji je prethodio IPARD-like projektu ostaće upamćen po aferi "Snimak". Naime, na audio snimku se čuje kada tadašnji ministar poljoprivrede, a današnji politički direktor DPS-a, **Tarzan Milošević**, kaže da pet miliona eura koje će Svjetska banka dati u okviru MIDAS projekta, namijenjenog poljoprivrednim proizvođačima, može biti od koristi partiji u "sljedećih mjesec dana", aludirajući na kampanju za parlamentarne izbore u oktobru 2012. Optužbe na Anketnom odboru, koji je ispitivao navode iz afere "Snimak" da je DPS zloupotrijebila državne resurse u izborne svrhe, Milošević je negirao, navodeći da su ispravnost potvrdile četiri kontrolne komisije Svjetske banke. U posljednjem javnom obraćanju Tužilaštva povodom afere "Snimak", prije nešto više od godinu dana, ta institucija je saopštila da je dio oko projekta MIDAS u fazi izviđaja.

Tarzan Milošević

Od ove godine će i crnogorski poljoprivrednici imati priliku da koriste sredstva kroz program IPARD-like. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, EU i Svjetska banka (SB) pokrenuli su ovaj program zvanično u decembru 2014. U okviru projekta za 2015. biće dostupno 4,1 milion € poljoprivrednim proizvođačima i to u formi bespovratih sredstava. Od tog iznosa EU je obezbijedila oko 3,8 miliona €. Tako kroz podršku u iznosu od 50% realizovane investicije crnogorski poljoprivrednici imaju priliku da povećaju stočni fond i površine pod zasadima, smanje troškove proizvodnje i postignu veću konkurentnost. Maksimalan iznos pojedinačne investicije je 100.000 € za sve oblasti poljoprivrede.

Svjetska banka je podržala IPARD-like s obzirom da su iskustva drugih zemljama u procesu pridruživanja EU pokazala da mnogi poljoprivrednici nijesu mogli da se izbore sa strogim uslovima IPARD-a zbog čega je dio sredstava koja Unija izdvaja za poljoprivredu ostao neiskorišćen. Tako je Evropska komisija Hrvatskoj ponudila 179 miliona € kroz IPARD za period 2007 - 2011. Zbog loše početne pripremljenosti administracije u blagajnu EU vraćeno je 25 miliona € vezanih uz 2008. EK je ipak iskazala velikodušnost i dopustila povlačenje novca do kraja 2013, što je bio izuzetak u odnosu na 12 zemalja koje su postale članice Unije u dva ranija kruga proširenja. IPARD like je, dakle, pripremi projekat da bi se administracija i savjetodavne službe pripremili za strožije uslove povlačenja sredstava iz IPARD-a, ali i za tržište EU.

"Očekujemo da se raspoloživi fond bespovratnih sredstava iskoristi u potpunosti. To znači da će iz IPARD - like u crnogorsku poljoprivredu u naredne dvije godine biti investirano 8,2 miliona €. Podrška u iznosu od 50% realizovane investicije odlična je prilika da crnogorski poljoprivrednici povećaju stočni fond i površine pod zasadima, smanje troškove proizvodnje i postignu veću konkurentnost", kazala je za *Evropski puls* savjetnica za odnose sa javnošću u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, **Irena Kovačević**.

Dva dana prije isteka roka za podnošenje aplikacija za IPARD-like, na adresu Ministarstva stiglo je preko 250 zahtjeva za podršku investicijama u

poljoprivredna gazdinstva. *“Potvrdilo se naše očekivanje da će posljednjih dana stići najveći broj zahtjeva i da će na kraju ukupan broj aplikacija biti između 300 i 400. Očekivanje je zasnovano na iskustvu iz prethodnih MIDAS poziva, kada je najveći broj zahtjeva predat upravo posljednjih nekoliko dana, kao i na osnovu podrške koju su na pripremi aplikacija poljoprivrednicima pružili predstavnici Ministarstva, Direktorata za IPARD plaćanje i savjetodavnih službi”,* navela je Kovačević. U Ministarstva očekuju da će se kroz ovaj program podići i nivo bezbjednosti hrane jer će podržane

Vlada predložila da Ministarstvo poljoprivrede upravlja novcem iz EU

Iz Ministarstva poljoprivrede su potvrdili da je uslov za korišćenje IPARD sredstava formiranje agencije za poljoprivredu, ali kažu da nije obavezno da ona bude nezavisna. *“Obavezna je kontrola protoka sredstava. U nekim zemljama članicama EU, Agencije su napravljene upravo kao i Agencija/Direktorat u Crnoj Gori – u okviru resornih ministarstava poljoprivrede. U ovoj fazi Agencija radi kao Direktorat za IPARD plaćanja u okviru Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Direktorat je prepoznat od strane Vlade Crne Gore kao tijelo koje će upravljati finansijskim sredstvima iz IPA V komponente (IPARD). Direktorat je prošao kroz dva seta nezavisnih revizija koje su ocijenile da je njegovo funkcionisanje u skladu sa pravilima EU. Objavljivanje IPARD-like poziva je dokaz da Agencija funkcioniše kako treba”,* kaže Irena Kovačević. Efikasan rad IPARD agencije zahtijeva uključivanje velikog broja institucija, od kojih će (in)direktno zavisiti i uspješna realizacija cjelokupnog IPARD programa. Posebno je važno uspostavljanje veze sa tzv. tehničkim tijelima, odnosno organima državne uprave i institucijama čiji će osnovni zadatak biti ocjenjivanje korisnika IPARD podrške u dijelu ispunjavanja minimalnih nacionalnih i EU standarda. Tehnička tijela identifikovana za potrebe sprovođenja IPARD programa su: Veterinarska uprava, Fitosanitarna uprava, Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za vode i Monteorganica.

Što je napravio Gvido

Gvido Prister iz sela Mrežnica u Hrvatskoj je uspio da kroz IPARD projekat svoj dugogodišnji san pretvori u realnost – svoje malo selo koje je ostalo na samo četiri stanovnika uspio je da obnovi i razvije seoski turizam. Kada je pročitao konkurs za IPARD sredstva pred kraj 2010, koji se baš ticao razvoja ruralnog turizma, nije razmišljao s obzirom da je već imao razrađene ideje za izgradnju tri turistička objekta u svom voćnjaku koje je namjeravao ekološki uzgajati. U projekat je uložio oko 8 000 €, od IPARD-a je dobio pola, a pola kroz kredit HBOR-a. Prister je, kako prenose hrvatski mediji, istakao da su sve norme koje se moraju zadovoljiti oko usklađenosti sa standardima EU, bilo iz oblasti zaštite okoline, ili zaštite zdravlja, komplikovane na prvi pogled, ali da se ubrzo shvati da je to u opštem interesu i za dobrobit zajednice. Za gradnju je angažovao uglavnom lokalne izvođače i u roku od šest mjeseci postavljena su sva tri objekta, luksuzno uređena s ukupno 18 + 6 kreveta. Prvi gosti su stigli 1. septembra 2012. Prister je vrlo zadovoljan popunjenošću kapaciteta i reakcijama gostiju i kaže da će pomoći drugima koji imaju slične ideje.

investicije omogućiti proizvođačima da nastave sa podizanjem standarda zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, kao i životne sredine. *“Podrška ovog tipa ima krajnji cilj da pripremi crnogorski sektor poljoprivrede, kao i institucije, za buduće članstvo u EU, kroz modernizaciju proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti, kao i dostizanje EU standarda na polju povećanja kvaliteta proizvoda, higijene i bezbjednosti hrane, uvođenja novih tehnologija i inovacija i otvaranja novih tržišnih mogućnosti”,* naglašava Kovačević.

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede i Direktorata za IPARD plaćanje, tokom trajanja javnog poziva za IPARD-like informisali su poljoprivredne proizvođače o IPARD-like projektu kroz dva kruga info-kampanje – prezentacije i radionice.

Kroz direktan kontakt sa proizvođačima pojašnjavani su uslovi i mogućnosti za dobijanje podrške, kao i dileme poljoprivrednika vezane za upis u registre,

Vidaković: Zbog “naših” banaka i kamata na IPARD se gleda kao na poklon

Željko Vidaković

“Očekivanja poljoprivrednika od programa IPARD-like su realno velika, prije svega, zato što ovako povoljnih finansijskih programa, uobičajenih u zemljama EU, kod nas nažalost nema, od kada je završen MIDAS program koji je omogućavao slične povoljnosti za crnogorske poljoprivrednike”, kaže za Evropski puls potpredsjednik Unije poslodavaca i vlasnik firme “Ekoplant” Željko Vidaković.

“Finansiranje poljoprivrednika, a naročito projekata iz oblasti primarne poljoprivredne proizvodnje u Crnoj Gori je izuzetno nepovoljno, kako po pitanju enormnih kamatnih stopa od 12 do 16 %, praktično bez grejs perioda neophodnog u poljoprivredi I, što je najgore, banke u Crnoj Gori ne prihvataju poljoprivredno zemljište i objekte na selu kao hipoteku. Tako je ogroman procenat naših poljoprivrednika u nemogućnosti da finansira svoje projekte i povećanje svoje proizvodnje”, kaže Vidaković.

Zato su, kaže on, interesovanje i očekivanja od za IPARD like velika, a s obzirom da ovaj program predviđa povraćaj 50 do 60 % uložених sredstava nakon realizacije, što je u zemljama EU uobičajena praksa decenijama, kod nas se on doživljava kao poklon. *“Mnogi se poljoprivrednici, nažalost, zbog tog benefita odlučuju da investiraju značajna sredstva u poljoprivredu često bez potrebnog znanja i iskustva”, dodaje Vidaković.*

On je ocijenio da bi se, s obzirom na relativno veliki broj predatih zahtjeva i biznis planova, moglo reći da je bilo dobro organizovano predstavljanje IPARD-like programa, ali da treba uzeti u obzir i veoma tešku socio-ekonomsku situaciju u kojoj se nalaze građani Crne Gore, naročito u seoskim područjima i na sjeveru države. Mnogo važnijim Vidaković smatra pitanje pripremljenosti crnogorskih poljoprivrednika da “povuku” sredstva iz ovog i drugih fondova EU.

Vidaković podsjeća da su Unija Poslodavaca Crne Gore i on više puta u prethodnih 4 - 5 godina ukazivali da “naše” banke nerado i vrlo rijetko odobravaju kredite poljoprivrednicima, najčešće zbog teže utrživih kolaterala na poljoprivredno zemljište i kuće na selu.

“Predlagali smo o i rješenje problema, po evropskom modelu - da država pomogne formiranje Agrarnog garantnog fonda, koji bi prihvatao taj kolateral dajući garancije poslovnim bankama za poljoprivredne kredite. Prethodni ministar poljoprivrede i direktor IRF načelno su prihvatili ovu našu inicijativu, ali je tragičnom sudbinom dr. (Dragana) Lajovića i odlaskom ministra (Tarzana) Miloševića to prekinuto, i još uvijek čekamo da se formira AGF ili Agrarno kreditno garantni fond, koji inače baštine tradiciju u razvijenim zemljama EU i do 150 godina”, objašnjava Vidaković. On je zaključuje da “ni crnogorski poljoprivrednici, a ni državne institucije, nijesu adekvatno pripremljeni da povuku sredstva IPARD - like ni drugih fondova EU, namijenjenih našoj poljoprivredi”.

prikupljanje dokumentacije, popunjavanje aplikacija, način ispunjavanja pojedinih uslova... Kampanju je ličnim učešćem podržao i šef Delegacije EU u Podgorici **Mitja Drobnič**. Ministar poljoprivrede **Petar Ivanović** je ukazivao poljoprivrednicima da treba da razmišljaju o međusobnoj saradnji, i da, ako je moguće podnesu zajedničke prijave jer Crna Gora ima ograničene resurse za poljoprivrednu proizvodnju, zbog čega su i prosječni posjedi mali. O značaju IPARD programa najbolje govori podatak

da 8% BDP Crne Gore potiče od poljoprivrede, a sredstva koja idu za razvoj poljoprivrede treba da na, direktan ili indirektan način, stignu do 50 000 stanovnika koji žive u ruralnim područjima i bave se poljoprivredom. EU je planirala da Crnoj Gori od 2016, kada joj budu na raspolaganju sredstva iz IPARD-a, omogućiti povlačenje 39. miliona €.

Šef delegacije Evropske unije u Crnoj Gori
ambasador Mitja Drobnič

EK očekuje i političku odgovornost zbog "Snimka"

Šef delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, ambasador **Mitja Drobnič**, ocijenio je, u razgovoru za *Evropski puls*, "nesnovanom" zabrinutost zbog takozvanog zamora Unije od proširenja. "Aktivnosti Komisije na polju proširenja se nijesu smanjile. Naprotiv, one nastavljaju istim tempom. Kao što je Komesar za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, **Johanes Han**, rekao tokom svoje prve zvanične posjete Crnoj Gori u novembru prošle godine, budućnost proširenja EU i pregovora o pristupanju se ne dovodi u pitanje. Takođe, sama činjenica da je Komesar Han posjetio dvije zemlje kandidatkinje – Crnu Goru i Srbiju – na samom početku svog mandata, jasan je odraz posvećenosti Komisije procesu proširenja. Međutim, brzinu procesa pristupanja će odrediti brzina i kvalitet reformi samih

zemalja kandidata", kazao je Drobnič koga smo podsjetili na nedavnu ocjenu BIRN-a (Bakanska istraživačka mreža) da EU zbog izjava komesara Hana o ugrožavanju slobode medija u Srbiji i skandala prisluškivanja u Makedoniji, šalje poruke Balkanu "radite što želite, samo nemojte da se ubijate".

» U Crnoj Gori je afera "Snimak" ostala bez epiloga uprkos velikoj zainteresovanosti EU. EK je u posljednjem Izvještaju o napretku Crne Gore samo notirala aferu "Snimak" na dva mjesta. Kako to komentarišete?

Kao što je konstatovano u Izvještaju o napretku Crne Gore za 2014. godinu, informisani smo da je u toku nekoliko sudskih postupaka pred odgovarajućim sudovima zbog navodne zloupotrebe javnih sredstava u

Aktivnosti Komisije na polju proširenja se nijesu smanjile, naprotiv, one nastavljaju istim tempom... Međutim, brzinu procesa pristupanja EU će odrediti brzina i kvalitet reformi samih zemalja kandidata

političke svrhe. Komisija je, takođe, notirala u Izvještaju o napretku za 2013. godinu da je parlamentarna istraga povodom ovog pitanja rezultirala usvajanjem tehničkog izvještaja bez ikakvih posebnih preporuka. Kao što je napomenuto u Izvještaju Komisije iz 2014. godine, sudski postupci pokrenuti zbog navodne zloupotrebe javnih sredstava za svrhe političke partije još uvijek nijesu okončani a ostaje da se obezbijedi politička odgovornost.

» Da li bi nam objasnili proceduru i tok kako će Komisija pratiti napredak Crne Gore u narednom periodu. Ima li, prije oktobarskog Izvještaja o napretku, nekih izvještaja o poglavljima 23 i 24, kada će se EK izjasniti o tome da li je Crna Gora ispunila privremena mjerila i sl...?

Evropska komisija kontinuirano prati napredak zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropskoj uniji (EU), koji se godišnje predstavlja u izvještajima o napretku koje Evropska komisija usvaja u oktobru. Komisija, takođe, redovno obavještava Savjet i Parlament o stanju u Crnoj Gori kada su u pitanju pregovori o pristupanju EU.

U Izvještaju Komisije iz 2014. godine, sudski postupci pokrenuti zbog navodne zloupotrebe javnih sredstava za svrhe političke partije još uvijek nijesu okončani a ostaje da se obezbijedi politička odgovornost

Mitja Drobnič

Napredak se mjeri na osnovu donešenih odluka, usvojenih zakona i sprovedenih mjera. Ocjena se zasniva na informacijama koje prikuplja i analizira Komisija. Veliki broj izvora se koristi, uključujući i priloge koje dostavlja Vlada Crne Gore, nalaze eksperata država članica EU, izvještaje EU institucija i agencija, nezavisnih eksperata, kao i raznih međunarodnih i nevladinih organizacija. U krajnjem, Evropska komisija će ocijeniti da li su privremena mjerila ispunjena i daće preporuku Savjetu kada sva privremena mjerila budu ispunjena. Međutim, određivanje vremenskog okvira koji je potreban za sprovođenje reformi je u rukama Crne Gore.

» Kako komentarišete odluku Vlade da izgradnju autoputa dodijeli kineskoj kompaniji? Kako uopšte gledate na zainteresovanost kineskih investitora za Balkan i zemlje centralno-istočne Evrope?

Želimo da se svi projekti, bez obzira na porijeklo onih koji ih sprovode ili finansiraju, realizuju na održiv i finansijski zdrav način, kao i u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

» Kako vidite ulogu NVO sektora i medija u Crnoj Gori? Povremeno se, u crnogorskoj javnosti, mogu čuti ocjene da oni preuzimaju ulogu opozicionih partija

Kao pitanje opšteg principa, vjerujemo da osnaženo civilno društvo predstavlja ključnu komponentu svakog demokratskog sistema te

Pristupanje NATO-u može da zavisi od napredak u EU integracijama

» Koliko može napredak Crne Gore u pregovorima sa EU uticati na odluku o dobijanju pozivnice za NATO? Npr. može li Izvještaj o napretku u oktobru konstatovati nezadovoljavajući napredak u poglavljima 23 i 24, a šefovi diplomatija NATO od kojih je veliki broj istovremeno iz EU, reći da je Crna Gora uradila dovoljno u vladavini prava da dobije pozivnicu?

Napredak ostvaren u oblasti vladavine prava neposredno pozitivno utiče na proces integracije Crne Gore u EU. Budući da pristupanje NATO-u takođe ima dimenziju vladavine prava, za očekivati je da napredak koji se ostvari u ovoj oblasti može pozitivno da se odrazi na proces pristupanja Crne Gore NATO-u.

treba biti i prepoznato i tretirano na takav način. To je jasno naglašeno i u Izvještaju Evropske komisije za 2014. godinu. I nevladine organizacije i mediji predstavljaju sastavni dio civilnog društva. Dok s jedne strane konstatujemo da su organizacije civilnog društva sastavni dio političkih i ekonomskih procesa svake zemlje, s druge strane napominjemo da njihova uloga mora biti različita od uloge političkih partija.

V.Žugić

Grenlandu bolje što nije u EU

Grenland je 1. februara 1985. odlučio da izađe iz EU i u 30 godina koje su uslijedile imao je više koristi od toga što je izvan granica Unije nego da je bio unutar, smatra sociolog

Birger Poppel sa Univerziteta Grenland. Grenland je jedina zemlja koja je okončala članstvo u EU. To je autonomna teritorija Danske.

Kao prednost se ističe što Grenland, pošto nije članica EU, sam odlučuje o kvotama u ribolovu i ne mora da se bavi brojnim evropskim regulativama. Međutim, Grenland u sklopu partnerskog sporazuma sa EU dobija iz Brisela 40 miliona evra ili oko 7% budžeta zemlje uglavnom u zamjenu za dozvolu ribarskim brodovima EU da rade u njegovim vodama. To je manje-više ista suma koju bi Grenland dobijao od Brisela iz strukturnih fondova tako da, kaže Poppel, Grenland zapravo dobija više nego da je članica EU ili da je ostao članica pod zastavom Danske.

Na politiku EU koja se odražava i na život na Grenlandu to ostrvo utiče lobiranjem u Briselu, preko predstavništva odnosno ambasade u Briselu.

Facebook zove na birališta

Društvena mreža Facebook pozvala je sve punoljetne u Velikoj Britaniji da se registruju za glasanje na opštim izborima 7. maja. U Facebook-u i britanskoj izbornoj komisiji nadaju se da će postavljanjem teme izbora na tu društvenu mrežu izlaznost, pogotovo mladih ljudi, biti veća. U Britaniji, svakog mjeseca, Facebook koristi 35 miliona ljudi, više nego što je glasalo na opštim izborima 2010. - 29,6 miliona. U Britaniji je Facebook postao glavni forum za političke diskusije i debate. Poruku kojom ih podseća da se registruju za glasanje na izborima dobio je svaki Britanac koji koristi Facebook stariji od 18 godina, a preko nje može direktno da ode do sajta izborne komisije i da se elektronski registruje. I dok se na jednoj strani vode kampanje kako bi se povećala izlaznost, s druge strane Britanija krši ljudska prava zatvorenika uskraćujući im pravo da glasaju. To je potvrdila i nova presuda Evropskog suda za ljudska prava koja se odnosi na prava 1.015 zatvorenika koji nisu mogli da glasaju na izborima između 2009. i 2011.

"Minimalac" od 1.923 eura

Vodeći proizvođači žitarica u EU u 2014. su Francuska i Njemačka, dok Poljska predvodi u proizvodnji jabuka, a Italija paradajza. U proizvodnji šargarepe prednjačile su Poljska

i Britanija, a gotovo polovinu proizvodnje crnog luka u EU daju Holandija i Španija. Njemačka proizvodi najviše mlijeka i svinjetine, a Francuska govedine, pokazuju podaci Evropske statističke službe. Ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje u EU je 392,28 milijardi eura pri čemu je vrijednost proizvodnje Francuske 70,5 milijardi, Nemačke 51 milijardu, Italije 48,3 milijarde, Španije 41 milijardu a Britanije 30,5 milijardi..

Minimalac radnika u Luksemburgu iznosi gotovo 2.000 eura, a radnika u Bugarskoj ni 200 eura, pokazuje nova evropska statistika. Ipak, kada se izvrši usklađivanje prema kupovnoj moći, razlike nisu tako velike i najniža minimalna zarada u EU četiri puta je manja od najvišeg minimalca. Minimalne zarade nemaju Austrija, Kipar, Danska, Finska, Italija i Švedska. Među 22 članice koje imaju minimalnu zaradu, deset ih je u januaru 2015. imalo minimalac ispod 500 eura mjesečno - Bugarska (184 eura), Rumunija (218), Litvanija (300), Češka (332), Mađarska (333), Letonija (360), Slovačka (380), Estonija (390), Hrvatska (396) i Poljska (410). Minimalne zarade između 500 i 1.000 eura mjesečno u januaru su zabilježene u Portugalu (589 eura), Grčkoj (684), Malti (720), Španiji (757) i Sloveniji (791). Preostalih sedam članica imaju minimalac veći od 1.000 eura. Tako je u Velikoj Britaniji minimalna zarada bila 1.379 eura, u Francuskoj 1.458, Irskoj 1.462 eura, Njemačkoj 1.473, Belgiji i Holandiji po 1.502, a u Luksemburgu maksimalnih 1.923 eura.

Zašto je na Balkanu toliko sive ekonomije

Rad "na crno" kao nešto normalno

Generacije radnika na Balkanu, ali i drugdje, već su odavno zaboravile na poznate sindikalne zahtjeve koje su simbolizirane u tri osmice: osam sati rada, osam sati odmora i osam sati kulturnog obrazovanja. Zašto je na Balkanu toliko rada "na crno"? Zašto, oni koji rade, nemaju platu? Kako poslodavci "zaborave" na doprinose, socijalno, zdravstveno, penziono?

U **Bosni i Hercegovini**, između 150.000 i 200.000 osoba radi "na crno". I taj broj u stalnom je porastu. Podaci Međunarodne organizacije za rad pokazuju da je porastao rad "na crno" sa 20 na 23%. Zbog neimaštine i potrebe za pukim preživljavanjem, Bosanci i Hercegovci ne biraju poslove, dok poslodavci, među brojnim nezaposlenim, mogu birati ko će im raditi za male plate, bez doprinosa i radnog vremena. Sa druge strane, poslodavci zbog visokih nameta države, ne mogu zaposliti radnike onako kako to zakon nalaže. No, što je još gore, mnogi su prinuđeni da, iako svjesni rizika po život, odlaze u minska polja, na deponije ili u rudarski kop, kako bi zaradili koru hljeba. Tragedija, koja se nedavno dogodila na površinskom kopu Dubrave u Tuzli, kada su četvorica poginula zbog potresa i obrušavanja zemlje, pokazala je da je nezakonito kopanje uglja česta praksa u BiH. Svjesni rizika, mladići su odlazili u rudarski kop, kako bi zaradili dnevnicu od 15 eura, objašnjava **Almir Šehić**, brat poginulog mladića. "Oni su bili svjesni šta rade, ali je meni najviše krivo što

Ljudi u BiH su prinuđeni da, iako svjesni rizika po život, odlaze u minska polja, na deponije ili u rudarski kop da bi nezakonito kopali

oni njega proglašavaju lopovom. Oni su gori", navodi Šehić. Angažovanje radnika "na crno" najčešće je prisutno u manjim preduzećima u oblasti ugostiteljstva, turizma, trgovine, eksploatacije i prerade drveta, te uslužnim djelatnostima. Ukoliko u Bosni inspekcija utvrdi da radnik radi bez konkretnog ugovora o radu, propisana je kazna Zakonom o radu u iznosu od 1.000 do 7.500 eura. Jedan od razloga zbog kojeg poslodavci prijavljuju radnike je izuzetno visok porez koji se plaća državi. Poslodavci u FBiH plaćaju oko 70% poreza i doprinosa za jednog radnika. To djeluje kao faktor koji podstiče poslodavce da ne rade prema zakonu.

U **Srbiji** četvrtina zaposlenih radi "na crno", pokazuju zvanični podaci. Uzroke za sve više ljudi u toj kategoriji sagovornici vide u ekonomskoj krizi, ali i u odnosu države prema ovom problemu.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku Srbije, krajem 2014. "na crno" je radilo čak 600.000 ljudi, od ukupno 2,4 miliona zaposlenih, što je oko 24%. **Vesna Pantelić** iz Zavoda za statistiku, kaže da je kroz anketu o radnoj snazi zabilježeno da sve više ljudi radi "na crno".

"Broj se povećava i to značajno. Godina 2014. je karakterisana rastom zaposlenosti i padom stope nezaposlenosti, ali to je značilo konstantan rast neformalnog sektora, tako da je broj lica zaposlenih u sivoj zoni povećan za 110.000 od oktobra 2013, pa do kraja 2014.", navodi Pantelić. Sa druge strane, sindikati tvrde da je realna situacija još gora. Kontrola firmi, poslodavaca, i radnika u posljednje vreme nešto je bolja, ali neumoljive brojke govore koliko je problem veliki. Podatak da samo 250 republičkih inspektora rada ima zadatak da kontroliše čak 360.000 poslodavaca, koliko ih

je registrovano u Srbiji, pokazuje manjkavosti sistema i na osnovnom nivou. **Nemanja Nenadić**, iz organizacije Transparentnost Srbija, smatra da su potrebni mnogo efikasniji mehanizmi: "Sasvim sigurno da država žmuri na jedno oko, a ponekada i na oba, te toleriše takvu situaciju, pošto bi striktnije kontrole ugrozile veći broj privrednih subjekata koji kako tako opstaju, a i jedan deo ljudi koji zarađuju svoj hleb na ovaj način". U vrzinom kolu očuvanja socijalnog mira, zbog paralelizma formalne i sive ekonomije koji dugo postoji, stvara se začarani krug rada "na crno". Sve češće se dešava da poslodavci, koji su uredne platiše, na koje pada najveći deo poreskog tereta, počinju da rade u sivoj zoni. Ekonomista **Miladin Kovačević**, saradnik Ekonomskog instituta, smatra da će se stvari promijeniti čim budu sprovedene strukturne reforme. "Opterećenja na rad su zaista velika. Za svakog zaposlenog, na njegovu platu, morate dodati još 43% da bi ste platili samo doprinose i porez na platu te naknadu za nezaposlenost. Kada dodate lokalne takse, dolazi se do nekih 100% opterećenja", riječi su Kovačevića. Kazne za poslodavce kod kojih rade neprijavljeni radnici su do 16.500 eura. Međutim, u praksi se izriču minimalne kazne, često i ispod zakonskog minimuma, pa samo i opomene. Suštinsko rješavanje pitanja neformalne ekonomije, smatraju naši sagovornici, može da počne tak kada država donese stvarnu odluku da riješi taj problem jer i neka njena preduzeća na plaćaju doprinose zaposlenima, i kada počne striktna primjena zakona. Nevladin sektor i sindikati nadaju se da bi značajan doprinos u borbi protiv rada "na crno" mogao da ima Zakon o zaštiti uzbunjivača, koji važi i u javnom i u privatnom sektoru, koji će garantovati pravnu zaštitu svima koji prijave nezakonitosti.

U **Hrvatskoj** oko 8% zaposlenih, dio plaće ili cijelu mjesečnu plaću, prima "na crno", govore evropski podaci za 2013. Kada je prošla godina proglašena godinom borbe protiv rada "na crno"

U Hrvatskoj, tvrde iz nadležnih inspekcija, prošle godine je došlo do smanjenja rada na crno. Uzroci su ozakonjenje sezonskog rada u poljoprivredi, obaveza momentalnog prijavljivanja novozaposlenog radnika na penziono osiguranje, zakonsko omogućavanje dodatnog rada penzionerima i već zaposlenima, fleksibilizacija radnog vremena...

U Srbiji samo 250 republičkih inspektora rada ima zadatak da kontroliše čak 360.000 poslodavaca, koliko ih je registrovano

u Hrvatskoj, upozoravalo se da je država zbog rada na crno i utaja u protekloj deceniji izgubila više od 5,3 milijarde eura doprinosa. **Ilija Tadić**, šef Inspektorata rada u Ministarstvu rada ocjenjuje da niz donesenih mjera i rad njegovih inspektora donose rezultate. U prošloj godini inspektori su "ulovili" 774 neprijavljena radnika sa hrvatskim državljanstvom, i 93 neprijavljena stranca, dok je prosjek za prethodne tri godine godišnji prosjek bio 1.121 hrvatski državljanin "ulovljen" u radu "na crno" i 388 neprijavljenih stranaca. Uzroci smanjenja su ozakonjenje sezonskog rada u poljoprivredi, obaveza momentalnog prijavljivanja novozaposlenog radnika na penziono osiguranje, zakonsko omogućavanje dodatnog rada penzionerima i već zaposlenima, fleksibilizacija radnog vremena... U slučaju pronalaženja radnika "na crno", slijedi "pečaćenje", odnosno zatvaranje biznisa na 15 dana ili na 30 dana, ako se radi zatečenim stranim državljanima i prekršajna prijava. Ali, "pečaćenje" se može i izbjeći, kaže Tadić: "Poslodavci imaju mogućnost iskupiti se od pečaćenja poslovnih prostorija na način da za svakog, od nezakonito zaposlenog radnika ili stranca, uplati u državni proračun po 30.000 kuna". U Savezu samostalnih sindikata Hrvatske - nasuprot ocjeni državnih institucija - procjenjuju da se proširenost rada "na crno" nije bitnije smanjila od početka krize. Naime, po kriterijima te sindikalne središnjice, rad "na crno" nije samo neprijavljeni rad.

"Smatramo da je rad 'na crno' i neplaćeni rad, a to je kada radnik radi prekovremeno ili za vrijeme praznika, a taj rad mu nije adekvatno plaćen. Takvi pojavni oblici su najštetniji i najpogubniji za zdravlje radnika, za njihovu egzistenciju, za penzioni i zdravstveni sustav Hrvatske, a konačno i za sam Budžet", kaže **Gordana Palajsa**, izvršna sekretarka za radno i socijalno pravo u toj sindikalnoj organizaciji. Nauka poručuje da - kada se radi o svim segmentima sive ekonomije, pa i o radu "na crno", treba rješavati uzroke, a ne posljedice. Najbolji lijek za smanjivanje sive ekonomije i rada "na crno" je izlazak iz krize i privredni oporavak.

Izvor: Radio Slobodna Evropa

Poglavlje 26: Obrazovanje i kultura

dr Mladen Perazić

Značaj poglavlja 26 Obrazovanje i kultura se ogleda u činjenici da je u razvijenim ekonomijama EU prepoznato da je glavni razvojni resurs ljudski kapital, a njegov kvalitet prvenstveno zavisi od ponude odgovarajućeg obrazovanja i obuke. Saradnja u EU u *oblasti obrazovanja*, stručnog obrazovanja i mladih bazira se na članovima 149 i 150 poglavlja 9 Ugovora EU. Prema ovim članovima, države članice su nadležne za izgradnju svojih sistema obrazovanja, za sadržaj obrazovanja i očuvanje kulturne i jezičke raznolikosti.

Lisabonskom strategijom, iz 2000, Evropski savjet je postavio za cilj da EU postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda utemeljena na znanju, sposobna za održivi ekonomski rast, s većim mogućnostima zapošljavanja, boljim poslovima i većom socijalnom kohezijom. Pravni okvir, u kojem su smjernice za kreiranje društva znanja u EU, se manifestuje kroz veliki broj dokumenata EU (Bolonjska deklaracija, Lisabonska strategija, Kopenhaška deklaracija itd.). Pretvaranje Evropske unije u vodeću svjetsku privredu utemeljenu na znanju će biti moguće samo ako obrazovanje i obuka budu djelovali kao faktori privrednog rasta, istraživanja i inovacije, kompetitivnosti, održivog zapošljavanja, društvenog uključivanja i aktivnog

gradjanskog djelovanja.

Evropska unija se danas koristi otvorenom metodom koordinacije u usklađivanju obrazovnih politika. To je način kojim se šire najbolje prakse i postiže veće približavanje na putu prema najvažnijim ciljevima EU. Ona pomaže članicama pri oblikovanju njihovih politika. Ova metoda omogućava okvir za saradnju zemljama članicama, tj. približavanje nacionalnih politika i ostvarivanje ciljeva koje su svi prihvatili. Za vrijednovanje obrazovanja i stečenih vještina uspostavljen je Evropski kvalifikacioni okvir kao alat prevođenja i međunarodnog poređenja kvalifikacija pojedinaca, radi njihove procjene na tržištu rada.

Pitanja koja su vezana za *kulturu* nijesu bila u fokusu interesovanja u momentu nastanka procesa evropskih integracija, pedesetih godina XX vijeka. Tek je usvajanje Ugovora iz Mاستrihta, kojim se stvara Evropska unija, dovelo i kulturu u domet djelovanja EU.

Cilj zajedničke politike u oblasti kulture nije da harmonizuje kulturne identitete, već da zaštiti i unaprijeđuje bogatstvo evropske kulture. Zbog toga je i jedan od glavnih slogana EU *„jedinstvo u različitosti“* (eng. United in Diversity), upravo naglašavajući da je Unija spremna da pomogne državama u očuvanju njihovih posebnosti u različitim kulturnim izrazima.

Sami ciljevi djelovanja EU u području kulture formulisani su u glavi 12 Ugovora o EZ-u. U skladu sa članom 151 aktivnosti Unije usmjerene su prema podsticanju saradnje među državama članicama i po potrebi, podupiranju i dopunjavanju njihovog djelovanja u:

- poboljšanju poznavanja i popularizaciji kulture i istoriji evropskih naroda,
- očuvanju i zaštiti kulturnog naslijeđa od evropske važnosti,
- nekomercijalnoj kulturnoj razmjeni, i

- umjetničkom i književnom stvaralaštvu, uključujući audiovizuelni sektor.

U njihovom sprovođenju, EU nastoji poštovati nacionalnu i regionalnu raznolikost kultura država članica, ali u prvi plan stavlja zajedničko kulturno naslijeđe.

Koncept reforme sistema *obrazovanja* u Crnoj Gori je zasnovan na originalnom pristupu koji je savremen, usklađen sa evropskim tendencijama, a u isto vrijeme poštuje pozitivne tekovine tradicije naslijeđenog sistema obrazovanja. Prije reforme, sistem obrazovanja u Crnoj Gori naglašeno je bio centralizovan. Sa tog nivoa određeni su ciljevi, struktura i rad u obrazovnim ustanovama. Reformom je odlučeno da se izvrši decentralizacija shodno evropskim iskustvima, što je značilo smanjivanje javne potrošnje i državnih troškova, a povećanje učešća građana i građanki u finansiranju obrazovanja, pogotovo sa širenjem privatnih ustanova u ovoj djelatnosti.

Obrazovni sistem u Crnoj Gori je koncipiran tako da obrazovnu politiku vodi Skupština i Vlada preko Ministarstva prosvjete i sporta, koje je odgovorno za definisanje državne politike u obrazovanju, strukturiranje i finansiranje obrazovanja, osnivanje i upravljanje obrazovnim ustanovama u državnoj svojini, pripremanje zakonske regulative u domenu obrazovanja i nauke, primjenu zakona i drugih propisa koji se odnose na predškolsko, osnovno, srednje, specijalno, visoko i obrazovanje odraslih, stručno usavršavanje nastavnika, donošenje nastavnih planova i programa, odobravanje udžbenika i udžbeničke literature, razvoj naučno-istraživačke djelatnosti, razvoj naučnih i naučno-istraživačkih organizacija i službi. Formalni obrazovni sistem u Crnoj Gori čini predškolsko obrazovanje i vaspitanje, osnovno vaspitanje, opšte srednje obrazovanje, srednje stručno obrazovanje i visoko obrazovanje. Rad neformalne obrazovne ponude je definisan Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama. Zakonima iz oblasti obrazovanja definisani su osnovni uslovi za osnivanje i rad obrazovnih ustanova, obavljanje obrazovno-

Da li će Crna Gora izgubiti svoje tradicije i kulturni identitet u EU?

• *Pristupanje EU pomaže zemljama u očuvanju njenog identiteta i kulturne specifičnosti. EU poštuje i promoviše različitost svojih članica i njihovih tradicija i kulturnih specifičnosti. Crnogorski jezik će postati službeni jezik EU i time po statusu ravnopravan svim ostalim službenim jezicima EU.*

• *EU ne propisuje kako treba organizovati obrazovni sistem i što sve treba da sadrži obrazovni program. To je u nadležnosti nacionalnih i lokalnih vlasti. Međutim, EU sprovodi programe kojima se promovišu obrazovne razmjene kako bi mladi putovali u inostranstvo radi studiranja ili usavršavanja, učili strane jezike i učestvovali u zajedničkim aktivnostima sa obrazovnim institucijama u drugim zemljama.*

vaspitnog rada, upravljanje i rukovođenje, mreža obrazovnih ustanova, usavršavanje nastavnika, stručna tijela, donošenje obrazovnih programa, izdavanje udžbenika, nadzor nad radom ustanova, koncesije i finansiranje.

Crnogorska **kultura** temelji se na vrijednostima tradicije, istorije i savremenih iskustava, uz uvažavanje različitosti kulturnih izraza svojstvenih stvaralaštvu i kulturnoj baštini. Član 76 Ustava Crne Gore propisuje slobodu naučnog, kulturnog

i umjetničkog stvaralaštva. Istom odredbom, jemči se sloboda objavljivanja naučnih i umjetničkih djela, naučnih otkrića, a njihovim stvaraocima garantuju se moralna i imovinska prava. Član 77 Ustava propisuje obavezu države da podstiče i pomaže razvoj prosvjete, nauke, kulture, umjetnosti, sporta, fizičke i tehničke kulture, i da štiti naučne, kulturne, umjetničke i istorijske vrijednosti a član 78 Ustava propisuje dužnost svakoga da čuva prirodnu i kulturnu baštinu od opšteg interesa, kao i obavezu države da je štiti. Crna Gora je, odredbom člana 9 Ustava, utvrdila da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka i da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom, i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva. Crna Gora je zakonski uredila javni interes u kulturi, status i prava umjetnika i stručnjaka u kulturi, podsticaj i podršku razvoju kulture, kao i finansiranje djelatnosti kulture i druga pitanja od značaja za kulturu. Za realizaciju djelatnosti, odnosno poslova, koji se odnose na oblast kulture, nadležni su organi državne i lokalne uprave, kao i javne ustanove.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je definisano da će Crna Gora saradivati sa EU na podizanju nivoa opšteg *obrazovanja* i stručnog obrazovanja i obuke u Crnoj Gori, kao i u politici mladih i njihovom zapošljavanju, uključujući neformalno obrazovanje. Prioritet sistema visokog

obrazovanja biće ostvarenje ciljeva Bolonjske deklaracije u okviru međudržavnog Bolonjskog procesa. Takođe će se zajednički raditi da pristup svim nivoima obrazovanja i obuke u Crnoj Gori bude oslobođen diskriminacije u pogledu pola, rase, etničkog porijekla ili religije.

Takođe je definisano da će ugovorne strane unaprijediti *kulturnu saradnju*. Saradnja će, između ostalog, služiti povećanju uzajamnog razumijevanja i poštovanja među pojedincima, zajednicama i narodima. Ugovorne strane su se obavezale na saradnju u promovisanju kulturnih razlika, naročito u okviru Konvencije UNESCO-a o zaštiti i promociji različitosti kulturnog izražavanja.

Imajući u vidu ostvarene rezultate u reformi obrazovnog sistema u Crnoj Gori ne očekuju se eventualni problemi u pregovorima u ovom poglavlju. Crna Gora je u svoju legislativu i strateške dokumente inkorporirala vrijednosti i ciljeve EU.

Posljednjih godina, Crna Gora u komparativnim analizama obrazovnih sistema evropskih zemalja Crna Gora je prepoznata kao aktivan učesnik u reformama. Naravno, potrebno je i dalje raditi posebno na polju osiguranja kvaliteta svih nivoa obrazovanja, kako u formalnom tako i u neformalnom sistemu obrazovanja. U oblasti kulture Crna Gora će aktivno učestvovati u svim programima EU. U smislu definisanja mjesta kulture u konceptu održivog razvoja potrebno je aktivnije raditi na uspostavljanju veza kulture sa privrednim sektorom u cilju diverzifikacije finansiranja sektora kulture i promovisanja kulturnih vrijednosti širem auditorijumu.

Rodna ravnopravnost u Evropskoj uniji

Kvotama protiv tradicionalnih obrazaca

Ako je vjerovati **Christine Lagarde**, direktorki Međunarodnog monetarnog fonda, rodna ravnopravnost nije samo “moralni imperativ” već i i način da se osigura “profitabilnija globalna privreda”. Prema riječima Lagarde, neophodno je pokazati političarima i donosiocima odluka da rodna ravnopravnost na radnom mjesu “ima ekonomskog smisla” i da jednake šanse za sve doprinose većem ekonomskom rastu, kao i većoj društvenoj različitosti, što sve zajedno vodi “većoj profitabilnosti sa stanovišta globalne privrede”.

EU je uvrstila rodnu ravnopravnost među osnovne vrijednosti zajednice već 1957. Od tada je usvojeno više anti-diskriminatornih zakona i strategija za postizanje veće ravnopravnosti. Prije tri godine, **Viviane Reding**, tadašnja komesarka za pravdu i osnovna prava je čak tražila da se uvedu kvote za žene u upravnim odborima kompanija, insistirajući da je to u njihovom ekonomskom interesu. Ova inicijativa, međutim, već mjesecima stoji zamrznuta u Evropskom savjetu. U međuvremenu, izvještaj koji je nedavno objavio Evropski ženski lobi pokazuje da je najfikasniji način da se osigura veći broj žena na položajima donosioca odluka – u ovom slučaju, u upravnim odborima privatnih firmi – da se uvedu obavezujuća pravila, uključujući mehanizme redovnog nadzora, srednjeročne ciljeve i ubjedljive sankcije.

“Evropska unija se nečka, i napredak na ovom polju ide previše sporo”, kaže **Joanna Maycock**, generalna sekretarka Evropskog ženskog lobija. “Primjetna je sve veća frustracija činjenicom da smo i dalje neravnopravne”, tvrdi ona. “Nedostatak različitosti se pokazuje kao prijetnja za naše demokratije, društva, i privrede. Potrebno je pod hitno mijenjati ugao gledanja”, kaže Maycock.

Otkako je Evropska komisija predložila zakon o uvođenju kvota za žene, pukotine u “staklenom

EU je uvrstila rodnu ravnopravnost među osnovne vrijednosti zajednice već 1957. Od tada je usvojeno više anti-diskriminatornih zakona i strategija za postizanje veće ravnopravnosti

plafonu” su sve primjetnije. Sve više firmi se takmiči za najtalentovanije žene. Od oktobra 2010 godine, procenat žena u upravnim odborima firmi je porastao za 7.6%. To je dobro, ali ne i dovoljno. Komisija bi ubrzo trebala da objavi novu strategiju kojom bi se revidirali prioriteti postojeće strategije za rodnu ravnopravnost i ocijenio postignuti napredak.

Věra Jourová, evropska komesarka za pravdu, zaštitu potrošača i rodnu ravnopravnost, je nedavno naglasila da je EU postigla značajan napredak na unaprijeđenju rodne ravnopravnosti, ali da još ostaje mnogo izvora nejednakosti.

Žene su u prosjeku i dalje slabije plaćene za iste poslove – ta razlika je sada oko 16% – i provode mnogo više sati radeći neplaćene kućne poslove od muškaraca. Žene su, takođe, mnogo zastupljenije u lošije plaćenim sektorima na tržištu rada, a vrlo malo njih radi na pozicijama sa kojih mogu da utiču na donošenje odluka, naglašava Jourová.

Evropski parlament je već poslao jasan signal Komisiji, izradom sopstvenog izvještaja sa prijedlozima strategije za rodnu ravnopravnost od 2015. Izvjestilac Evropskog parlamenta **Maria Noichl** je u intervjuu za *EurActiv* naglasila da Brisel mora da usvoji jasne ciljeve i efikasne mehanizme nadzora za suzbijanje nejednakosti među polovima. Nacrtom ovog izvještaja se Komisija poziva da uvrsti ciljeve buduće strategije među kriterijume za procjenu napretka država članica u sklopu Evropskog semestra i da uključi pitanje rodne ravnopravnosti u preporuke godišnjih Izvještaja o rastu.

Aktivisti/kinje za rodnu ravnopravnost ukazuju da je prosto nevjerovatno da neke članice Evropske unije imaju gori odnos prema rodnoj ravnopravnosti nego neke od najnerazvijenijih zemalja svijeta. Prema posljednjem istraživanju Svjetskog ekonomskog foruma o nejednakosti među polovima, Italija – jedna od najrazvijenijih država članica EU – se po pitanju rodne ravnopravnosti kotira gore od Nikaragve, Mozambika i Bocvane. Prema Indeksu

Žene su u prosjeku i dalje slabije plaćene za iste poslove – ta razlika je sada oko 16%. Žene su, takođe, mnogo zastupljenije u lošije plaćenim sektorima na tržištu rada, a vrlo malo njih radi na pozicijama sa kojih mogu da utiču na donošenje odluka, kaže Věra Jourová, evropska komesarka za pravdu, zaštitu potrošača i rodnu ravnopravnost.

Prema posljednjem istraživanju Svjetskog ekonomskog foruma o nejednakosti među polovima, Italija – jedna od najrazvijenijih država članica EU – se po pitanju rodne ravnopravnosti kotira gore od Nikaragve, Mozambika i Bocvane.

rodne ravnopravnosti Svjetskog ekonomskog foruma, skandinavske zemlje su daleko najbolje mjesto za žene. Island je po šesti put zaredom najbolji u svijetu, a za petama su mu Finska, Norveška, Švedska i Danska. Njemačka, motor evropske privrede, je tek dvanaesta na ovoj listi, uglavnom zbog slabog učešća žena u politici. Hrvatska je tek 55. od 142 zemlje prema indeksu rodne ravnopravnosti, i jedna od rijetkih zemalja u kojima su razlike među polovima povećane od 2005.

Jedan od zadataka komesarke Jourove, a, kaže ona, i lični prioritet u 2015, biće da se ponovo pokrenu pregovori oko Direktive o zabrani diskriminacije. „U našoj zajednici nema mjesta diskriminaciji“, kaže Jourova.

Prema nalazima izvještaja „Poštena igra: veća ravnopravnost vodi aktivnijem učešću žena na tržištu rada“ koji je prošlog mjeseca objavio MIMF, ograničenja prava žena su čvrsto povezana sa rodnim razlikama u učešću na tržištu rada, što ima negativne posljedice po rast ukupnog društvenog proizvoda.

Ako je suditi po eksperimentu sa uvođenjem obaveznih kvota za žene u nadzornim odborima firmi u Njemačkoj, ova posljednja inicijativa Evropske komisije ima vrlo male šanse da zaživi u dogledno vrijeme. Samo par dana pred planirano usvajanje sličnog zakona u Bundestagu, „ženske kvote“ su postale meta napada ne samo među političarima i predstavnicima biznisa, već i među pravnicima i sindikatima. Između ostalog, protivnici kvota tvrde da je nacrt novog zakona neustavan, i barem djelimično u suprotnosti sa evropskim pravom. Usvajanjem ovog zakona bi sve firme registrovane u Njemačkoj, čiji zaposleni imaju pravo da imenuju svoje predstavnike u nadzorni odbor kompanije, morale da osiguraju da je 30% ovih predstavnika ženskog pola. Ako to ne učine, kompanije će se suočiti sa sankcijama. Ako firma ne može da nađe ženu koja je dovoljno kvalifikovana, njena pozicija će ostati nepopunjena.

Skandinavske zemlje su daleko najbolje mjesto za žene. Island je po šesti put zaredom najbolji u svijetu, a za petama su mu Finska, Švedska i Danska.

Upravo je to razlog za protivljenje novoj mjeri. Kaznena mjera „prazne stolice“, ako firma ne može da nađe odgovarajuće kandidatkinje da popuni sva rezervisana mjesta u nadzornom odboru će, tvrde kritičari, ugroziti vlasničke odnose i sposobnost kompanije da normalno funkcioniše. U pojedinim sektorima, poput građevine i teške industrije, jednostavno nema dovoljno žena za sve kompanije.

Sa druge strane, predstavnici njemačke ljevice i zelenih smatraju da zakon ne ide dovoljno daleko. Osim što tvrdi da je 30% premalo i da bi kvote trebale da budu postavljene na barem 40%, predsjednica Pravnog odbora u njemačkom parlamentu **Renate Künast** kaže da je problematično i to što se zakon odnosi samo na nadzorne odbore, a ne i upravne odbore, gdje se zapravo odlučuje o svakodnevnom radu kompanije.

Ako je suditi po eksperimentu sa uvođenjem obaveznih kvota za žene u nadzornim odborima firmi u Njemačkoj, inicijativa Evropske komisije ima vrlo male šanse da zaživi u dogledno vrijeme.

Poslodavci, međutim, upozoravaju da je već ovo dovoljno da izazove ogromne administrativne troškove za firme, uz moguće negativne posljedice po privredni rast. **Ingo Kramer**, predsjednik Udruženja poslodavaca Njemačke je naročito kritikovao komplikovane uslove za postavljanje nove osobe u nadzorni odbor u slučaju da firma ne može da popuni kvote. Industrijska komora je, takođe, upozorila na povećane troškove, tražeći izuzeće manjih firmi koje imaju do tri osobe u nadzornom odboru. Predstavnici industrije i poslodavaca se slažu da ministar pravde, koji je odgovoran za nacrt zakona, nije dovoljno pažljivo procijenio negativan efekat novih obaveza na privredu. Takođe, i jedni i drugi tvrde da prisilno postavljanje žena neće doprinijeti jačanju njihove uloge u upravljanju kompanijama. Sa druge strane, iskustva iz zemalja koje su već uvele slične kvote, poput Norveške, Italije i Francuske, potvrđuju da kvote nemaju negativan uticaj na ekonomski učinak kompanija, i da u je nekim slučajevima njihov uticaj čak značajno pozitivan. „Otkako imamo zakon o kvotama u Italiji, sve statistike ukazuju na povećan kvalitet i učinak odbora. Kvote su neophodno oruđe ako hoćemo da promijenimo ukorijenjeni kulturni obrazac“, kaže poslanica grupe socijalista i demokrata u Evropskom Parlamentu **Alessia Mosca**.

Izvor: EurActiv

Što piše u prijedlogu rezolucije Evropskog parlamenta u Crnoj Gori

Slabi rezultati u borbi protiv korupcije, iako donatori nisu štedjeli sredstva

Odbor za spoljopolitičke odnose Evropskog parlamenta (EP) je 22. februara 2015. usvojio Prijedlog rezolucije o Izvještaju o napretku Crne Gore za 2014. u kojem poziva na ostvarivanje boljih rezultate u oblasti vladavine prava, kao osnovnog preduslova za pristupanje EU. Odbor je usvojio Predlog rezolucije nakon razmatranja oko 180 amandmana na nacrt rezolucije koju je sačinio Izvjestilac EP za Crnu Goru **Charles Tunnock**.

U dokumentu se hvali napredak ostvaren u toku pristupnih pregovora, sa ukupno 16 otvorenih poglavlja i dva privremeno zatvorena. Takođe, konstatuje se da je Crna Gora jedina država u regionu koja otvara nova poglavlja sa EU, što u isto vrijeme donosi i pohvalu, ali i predstavlja uvećanu odgovornost. U tom pogledu, kako se navodi u Predlogu rezolucije, EP naglašava da "napredak ostvaren u pregovorima i u strateškom, normativnom i institucionalnom okviru treba biti praćen stvarnim napretkom u praksi".

U Prijedlogu rezolucije je ponovljeno da su reforme u oblasti vladavine prava od suštinskog značaja za opšti napredak prilikom pristupnih pregovora, i da je politička volja i dalje ključna za ostvarivanje napretka u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala. EP je "zabrinut što je, uprkos znatnim finansijskim sredstvima koje su međunarodni donatori prebacili vlastima, samo ograničen napredak ostvaren u borbi protiv korupcije, što i dalje predstavlja prijetnju za pravilno funkcionisanje i stabilnost demokratskih institucija, vladavinu prava i privredni razvoj", navodi se u Rezoluciji i poziva na aktivnije učešće i efikasniju saradnju Vlade, svih sektora javnog života i civilnog društva kako u prevenciji, tako i jačanju

Poziva se pravosuđe da djeluje transparentnije u oblasti korupcije i organizovanog kriminala, pogotovo kada se radi o objavljivanju imena kompanija, pojedinaca i službenika uključenih u zločine i presude te prirode

zakonodavnog okvira i zaštite zviždača.

EP, kako piše u ovom tekstu, pohvaljuje nove reforme u oblasti pravosuđa i sa zadovoljstvom primjećuje da se relevantni akcioni plan generalno primjenjuje blagovremeno, kao da je izabran novi Vrhovni državni tužilac. Ipak, EP je "i dalje jako zabrinut u vezi sa neprimjerenim uticajem na nezavisnost sudstva, naročito prilikom odabira i karijernog napredovanja sudija i tužilaca", kao i brojem neriješenih slučajeva u Ustavnom sudu, naročito onih vezanih za potencijalno sistematsko kršenje ljudskih prava, kao što je inicijativa kojom bi se ispitala ustavnost Zakona o prekršajima.

U Rezoluciji je, takođe, izražena zabrinutost jer nije dovoljno ozbiljnih napora uloženo u borbu protiv nekažnjivosti ratnih zločina, pa se nadležni organi ohrabruju da procesuiraju slučajeve ratnih zločina "uključujući i one na najvećem nivou", i da osiguraju primjenu sudskih presuda kako bi žrtve imale brži pristup pravdi i pravičnoj naknadi.

Dalje se navodi da EP "poziva vlasti da

EP naglašava potrebu za unapređenjem mehanizama za konsultacije sa organizacijama civilnog društva (OCD)

KAP opet stvara probleme

Rezolucija se, takođe, dotakla stanja crnogorske privrede, izražavajući brigu za nedostatkom opipljivog napretka na tržištu rada i upornom i dugotrajnom nezaposlenošću mladih. EP upozorava na kašnjenje u rješavanju procedure stečaja najvećeg crnogorskog industrijskog proizvođača, fabrike aluminijuma KAP, koja krši obaveze države po Ugovoru o stabilizaciji i pridruživanju, usljed prekomjerne pomoći od strane države. Vlada je zadužena za vođenje KAP-a od 2013, kada je ta kompanija proglasila bankrot i kada se CEAK, kompanija u ruskom vlasništvu, povukla iz KAP-a. CEAK je tužio Crnu Goru za naknadu štete pred međunarodnim sudom za arbitražu u Kipru, zahtijevajući milijardu eura kao naknadu za gubitke koje su navodno proouzrokovani vladinim miješanjem u vođenje kompanije, pri čemu je sud u Kipru zabranio prodaju KAP-a dok se spor ne riješi. Vlada Crne Gore je, na drugoj strani, poricala optužbe od strane CEAK-a, optužujući rusku kompaniju za probleme KAP-a, i prodala je kompaniju crnogorskoj firmi Uniprom. Kako Komisija, tako i Parlament, od tada upozoravaju Crnu Goru da takvi postupci predstavljaju kršenje međunarodnog prava. U najskorijoj Rezoluciji, EP "žali što je Crna Gora ignorisala presudu kiparskog suda u vezi sa prodajom KAP-a i poziva Crnu Goru da prizna relevantne odluke sudskih vlasti država članica EU".

unaprijede kapacitete tužilaca, sudija, policije i drugih organa koji sprovode zakon i da ostvare bolji učinak u istragama, krivičnim gonjenjima i osudama na svim nivoima, uključujući i slučajeve korupcije na visokom nivou; pozdravlja usvajanje antikorupcijskih zakona [...] i poziva na njihovu efikasnu primjenu." Dodatno, EP poziva i pravosuđe da djeluje transparentnije u oblasti korupcije i organizovanog kriminala, pogotovo kada se radi o objavljivanju imena kompanija, pojedinaca i službenika uključenih u zločine i presude te prirode.

EP izražava zabrinutost zbog nedovoljnih napora koji bi trebali biti uloženi u borbi protiv nekažnjivosti ratnih zločina i poziva vlasti da gone ratne zločine "uključujući i one na najvećem nivou"

EP, takođe, naglašava potrebu za unapređenjem mehanizama za konsultacije sa organizacijama civilnog društva (OCD) kako bi se osigurala veća transparentnost i inkluzivnost u kreiranju politika i zakonodavstva tokom tog procesa. EP je pohvalio javne rasprave o reviziji akcionih planova za poglavlja 23 i 24, ali i upozorio na obezbjeđivanje adekvatnog vremenskog okvira za smislene konsultacije sa OCD. U nastavku, EP poziva nadležne organe da dalje razviju održivo javno finansiranje za OCD i adekvatan institucionalni okvir. "EP poziva nadležne organe da prilagode zakonodavni okvir i prakse u cilju zaštite aktivista civilnog društva od napada i mržnje koja se propagira u pojedinim medijima, i da izgradi okruženje u kome mogu raditi bez straha ili odmazde", navodi se u Prijedlogu rezolucije.

U tom smislu, ističe se i značaj slobode izražavanja kao jedne od ključnih vrijednosti EU. EP "smatra da je od suštinske važnosti za novinare da budu nezavisni u potpunosti, i jako je zabrinut stanjem slobode medija koje se sve više pogoršava, kao i slabim profesionalnim i etičkim standardima medijskih poslenika u Crnoj Gori". Dalje, EP " snažno osuđuje učestale napade na novinare i svojinu medija; poziva nadležne vlasti da ostvare bolji napredak prilikom krivičnih gonjenja i konačnih osuda počinioaca; smatra da je postojanje nezavisnog javnog servisa sa uredničkom nezavisnošću, stabilnošću i održivošću finansiranja od suštinskog značaja za osnaživanje demokratskih standarda; naglašava odgovornost svih onih u politici i medijima koji treba da njeguju atmosferu tolerancije za drugačija mišljenja", piše u dokumentu.

Pripremila: V.Š

EK upozorila da je broj neosnovanih zahtjeva za azil građana pet zemalja zapadnog Balkana u EU u stalnom porastu

Azil stvarno treba tri od 100 osoba

Evropska komisija (EK) upozorila je da su potrebne dalje mjere kako bi se očuvao integritet bezviznog režima za zemlje zapadnog Balkana i spriječile zloupotrebe sistema azila. U izvještaju EK objavljenom 25. februara se navodi da je broj zahtjeva za azil građana pet zemalja zapadnog Balkana u EU i zemljama Šengen zone u stalnom porastu i da je 2013. dostignut rekordnih 53.705. Podaci pokazuju da je za devet mjeseci 2014. broj zahtjeva bio za 40% veći nego u isto vrijeme 2013.

Državljeni Srbije su najčešći tražioci azila i u ukupnom broju tražioca učestvuju sa 42%. Slijede državljani Makedonije i Albanije sa po 21%, BiH sa 14% i Crne Gore sa 2%, pokazuju podaci EK. Sa druge strane, stopa odobravanja azila nastavlja da pada što znači da je ogroman broj zahtjeva za azil neosnovan. Za građane Srbije stopa davanja azila u 2013. bila je 2,7%, za građane Crne Gore 3,7% a Makedonije 1%, dok je za građane Albanije i BiH 8,1% odnosno 5,9%. Građani zapadnog Balkana najčešće traže azil u Njemačkoj.

Kako bi se riješio problem nelegalnih migracija, EK je preporučila zemljama zapadnog Balkana da povećaju ciljanu pomoć manjinskoj populaciji, posebno Romima, da unaprijede saradnju i razmjenu informacija sa članicama EU, EK, Europolom i Agencijom EU za sistem azila (EASO), da se kazne osobe koji omogućavaju zloupotrebu bezviznog režima, pojača granična kontrola i kampanje kako bi objasnili prava i obaveze režima putovanja bez viza.

Ovi upozoravajući podaci Komisije ne odnose se na kraj 2014. i početak 2015, kada je registrovan ogroman broj nelegalnih prelazaka srpsko-mađarske granice, uglavnom kod Subotice, građana Kosova o čemu uveliko izvještavaju regionalni i mediji u Evropi koristeći termin egzodus.

Tako švajcarski dnevnik **Noje cirher cajtung**

piše da dobro informisani diplomata u Prištini smatra da je realno da je oko 50.000 ljudi otišlo sa Kosova samo od početka ove godine. "Kosovsko ministarstvo obrazovanja navodi da je posljednjih meseci otišlo 5200 učenika. To su impresivne brojke s obzirom da Kosovo ima 1,8 miliona stanovnika." List navodi da građani Kosova autobusima putuju do Subotice gdje na scenu stupaju krijumčari koji organizuju ilegalni prelazak granice za 250 eura po osobi. Dalje, navodi se da političko vođstvo Kosova od sticanja nezavisnosti 2008. nije ništa uradilo da pruži ekonomsku perspektivu. Bečki **Standard** piše da taksisti u Subotici kažu da svakodnevno prevoze ljude do granice sa Mađarskom i do mjesta koja su daleko od zvaničnih graničnih prelaza: "Dodaju da ne rade ništa ilegalno, baš kao i vlasnici hotela na Paliću, i raduju se dobrom poslu."

Njemački dnevnik **Zidojče cajtung** prenosi riječi političara iz Hrišćansko-socijalne unije **Marsela Hubera** nakon sednice bavorske vlade, da „se ponovo radi o kriznoj situaciji“ i da, ako se ovako nastavi, 7.000 mjesta u prihvatnim centrima njegove savezne države uskoro više neće biti dovoljno. „Huber je rekao da se u ovom slučaju radi o organizovanoj zloupotrebi prava na azil; da ljudi stižu uglavnom autobusima i to dobro raspoloženi; da mu je rečeno da na autobuskoj stanici u Prištini vlada atmosfera pravog slavlja. On je dodao i da se kosovska vlada već preklinjući obratila Bavorskoj sa molbom da te ljude što prije vrati, jer da su oni Kosovu potrebni.“

Srbija, Makedonija i Crna Gora priključile su se bezviznom režimu EU u decembru 2009. a BiH i Albanija u novembru 2010. Kosovo još nije dobilo bezvisni režim.

V.Ž.

Srednjoškolci/ke iz različitih opština Crne Gore zajedno učili o ljudskim pravima

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od 12. do 15. februara 2014, u Miločer, organizovao rad XX generacije Škole ljudskih prava, uz podršku Američke ambasade u Crnoj Gori, kroz projekat "Youth build Montenegro". Školu je pohađalo 30 učenika/ca srednjih škola iz Podgorice, Gradske opštine Tuzi, Bijelog Polja, Danilovgrada, Rožaja, Plava, Tivta, Bara, Mojkovca, Berana, Cetinja, Nikšića i Pljevalja. U toku intenzivnog četvorodnevno nastavnog plana, učesnici/e su imali 21 sesiju u vidu predavanja, radionica, forum teatra, projekcija filmova, praktičnog rada u grupama, itd. a sa ciljem da im se pruže znanja o savremenom konceptu ljudskih prava, razvoju ideje ljudskih prava, zakonodavnim i institucionalnim mehanizmima zaštite, kulturi ljudskih prava, principima tolerancije, solidarnosti, nenasilne

komunikacije, ali i specifičnim pitanjima koja se odnose na diskriminaciju (i to posebno marginalizovanih grupa), suočavanje sa prošlošću, multikulturalizam, demokratsku participaciju mladih i korupciju u obrazovanju. Predavači na Školi su bili iz različitih oblasti djelovanja: **Tea Gorjanc Prelević**, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava, **Danijel Kalezić**, predsjednik UO Crnogorske LGBTIQ Asocijacije "Kvir Montenegro", **Marijana Laković Drašković**, advokatica, **Andrija Đukanović**, koordinator programa u Romskom obrazovnom fondu, **Maja Raičević**, izvršna direktorka Centra za ženska prava, **Dragoljub Duško Vuković**, novinar, **Marina Vujačić**, izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, **Tamara Milić**, psihološkinja, **Saša Mijović**, izvršni direktor NVO 4 Life, **Petar Đukanović**, koordinator programa u CGO-u, **Miloš Knežević**, koordinator Omladinske grupe CGO-a, **Tamara Milaš**, saradnica na programima u CGO-u i portparolka Koalicije za REKOM u Crnoj Gori i **Dragana Tripković**, izvršna direktorka ATA-a. Učesnici/e Škole će u martu posjetiti neke od ključnih institucija u zaštiti ljudskih prava i dobiti diplome. Dodatno, biće pružena podrška učesnicima/cama da vlastite ideje pretoče u konkretne aktivnosti usmjerene ka unaprijeđenju ljudskih prava u svojim lokalnim sredinama.

Koraci Koalicije za ravnopravnost KORAK

Završna konferencija Koalicije za ravnopravnost – KORAK održana je u Beograd, 5. februara 2015. Na konferenciji su sumirane sve aktivnosti u okviru projekta *Umrežavanje civilnog društva u zaštiti ugroženih ljudskih prava u Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu*, koji je realizovan uz finansijsku podršku Evropske komisije tokom 2013/14. Na konferenciji su govorili predstavnici državnih i međunarodnih institucija, kao i Delegacije EU u Srbiji. Osim prezentacije projektnih aktivnosti i postignutih rezultata, učesnici/e konferencije su diskutovali o problemima sa kojima se susreću u svom aktivizmu i o odnosu vlasti i društva prema pojedincima i organizacijama koje se bave ljudskim pravima. Na konferenciji je predstavljena i brošura "Tri pogleda na borbu protiv diskriminacije", koja sadrži tri studije praktične politike koje se odnose na značaj monitoringa suđenja u slučajevima diskriminacije, prava LGBT osoba i političke zastupljenosti žena. Koaliciju KORAK čine Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM, Beogradski centar za ljudska prava, Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji CHRIS i Gej Strejt Alijansa GSA (iz Srbije); Fond za humanitarno pravo Kosovo i Inicijativa mladih za ljudska prava (iz Kosova); Centar za građansko obrazovanje (CGO) i LGBT Forum progres (iz Crne Gore). Na konferenciji su u ime CGO-a učestvovali **Petar Đukanović**, koordinator programa i **Tamara Milaš**, saradnica na programima.

Praćenje rada skupštinskih odbora

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je nastavio sa sistemskim praćenjem rada nekoliko odbora Skupštine Crne Gore koji po svojim nadležnostima pokrivaju i teme kojima se CGO bavi. Tako je 17. februara 2015. sjednicu Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, na kojoj je razmatran Izvještaj o radu Odbora za 2014. i Plan rada Odbora za 2015, pratila **Snežana Kaluđerović**, koordinatorka programa u CGO-u. **Boris Marić**, viši pravni savjetnik u CGO-u prisustvovao je 9. februara 2015. sjednici Zakonodavnog odbora, na kojoj se, između ostalog, raspravljalo o amandmanima na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za nacionalnu bezbjednost. Odbor za antikorupciju je održao 11. februara 2015. sjednicu na kojoj je prisustvovala **Željka Četković**, saradnica na programima u CGO-u. Na pomenutoj sjednici usvojen je Izvještaj o radu Odbora za antikorupciju za 2014. i Plan rada Odbora za 2015.

Kako do unaprijeđene kontrolne funkcije Skupštine?

Institut alternativa (IA) je, u saradnji sa Fondacijom Institut za otvoreno društvo – Think Tank Fondom, organizovao konferenciju: “Kako do unaprijeđene kontrolne funkcije Skupštine?” u Podgorici, **27. februara 2015.** Na konferenciji je bilo riječi o korišćenju kontrolnih mehanizama koji stoje na raspolaganju poslanicima, kao i preprekama za aktivniju političku kontrolu rada Vlade i procesa pregovora od strane Skupštine. Uvodničari su bili **Stevo Muk**, predsjednik Upravnog odbora Instituta alternativa i **Ranko Krivokapić**, predsjednik Skupštine Crne Gore. Na prvom panelu “Ka efikasnijem korišćenju kontrolnih mehanizama Skupštine” govorili su **Aleksandar Damjanović**, predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, **Marta Šćepanović**, poslanica i **Rifat Rastoder**, predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Govornici u okviru drugog panela “*Skupština i borba protiv korupcije/proces pregovora u okviru poglavlja 23*” bili su **Predrag Bulatović**, predsjednik Odbora za antikorupciju, **Slaven Radunović**, predsjednik Odbora za evropske integracije, **Svetlana Rajković**, pregovaračica za poglavlja 23 i 24 i **Jovana Marović**, koordinatorka istraživanja u Institutu alternativa. Ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO) na skupu je učestvovao **Boris Marić**, viši pravni savjetnik.

Predstavnici CGO-a na sastanku sa predsjednikom švedskog parlamenta

Tokom svog boravka u Crnoj Gori, **Urban Ahlin**, predsjednik Parlamenta Kraljevine Švedske se, pored zvaničnika iz Vlade i Skupštine, susreo 26. februara 2015. sa predstavnicima/cama NVO sektora. Tako je poseban sastanak sa njim imala **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO), kojem su prisustvovali i saradnici gospodina Ahlina, kao i **Boris Marić**, viši pravni savjetnik CGO-a i **Ana Vujošević**, koordinatorka programa u CGO-u. Na sastanku je posebno bilo riječ o ambijentu u kojem djeluje civilno društvo u Crnoj Gori i izazovima sa kojima se suočavaju kritički orijentisane nevladine organizacije, kao i o određenim programskim segmentima CGO-a.

A.V

Visegrad Summer School in Krakow

The Visegrad Summer School is a two-week cycle of training sessions for young Czech, Hungarian, Polish and Slovakian students, as well as their peers from other Central and Eastern European countries. The purpose of the project is to deepen the knowledge about regional and global challenges, liquidation of mutual stereotypes, building of bonds and friendly contacts. The programme of the 14th Visegrad Summer School encompasses lectures, discussions on current political, cultural and social affairs in a regional, global and European perspective. Apart from experts and intellectuals, the school hosts ambassadors, ministers, representatives of the European Union, scientists, politicians, businessmen, journalists, artists, representatives of national and local authorities, as well as non-governmental organizations. The School participants will be involved in preparation of projects within the scope of international cooperation and will take an active part in the cultural life of Kraków; during a study trip, they will learn about cultural heritage of Małopolska. Some of the debates, lectures and meetings will be open for the public. Eligible participants are students, graduates, PhD researchers, young professionals from the Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia, Ukraine and other eligible countries that include: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Georgia, Kazakhstan, Kosovo, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania, Russia, Serbia and Slovenia. The organizers will provide: educational programme and materials; special events; accommodation and board. Participants will cover travel costs to/from/in Krakow; insurance; registration fee of 75 Euro. Deadline for submitting on-line applications: **31 March 2015**. Accepted participants will be informed by 30 April 2015.

For more information, please visit: <http://www.visegradsummerschool.org>

International MA in European Project Planning and Management

The objective of the International Master in European Project Planning and Management is to provide participants with the skills to successfully work in the field of European cooperation, through the use of fundings made available by the European Commission. The target group of the Master are graduates in any discipline. The pre-requisites are: university degree and a good knowledge of English. The Master course's programme is organized in two main modules: European Project Planning and European Project Management. The location where the Master course is held is Pixel's headquarters, in Florence (Italy). The fourth edition of the International Master in European Project Planning and Management starts on 12 October 2015. In the period 12 October to 11 December 2015, the master course is held at Pixel site, in Florence, daily, Monday through Friday from 9:00 to 18:00. In the period January to March 2016, the international internship is organized for all participants. The enrolment fee is 3,600 EUR. It includes: participation in the Master, teaching material and organization of the international internship. The programme is opened to graduates in any discipline who hold university degree and a good knowledge of English. The deadline for registration is **19 June 2015**.

For more information, please visit: http://europlan.pixel-online.org/MST_intro.php

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Od februara 2014. Evropski puls izlazi u okviru projekta "EU vijesti - budi informisan!" koji se finansira iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a kofinansira ga fondacija Friedrich Ebert. Projekat sprovode Daily Press Vijesti i Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić

Uređivački kolegijum: dr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić, Ana Vujošević

Prevod i lektura: CGO

Prelom i ilustracije: Dragana Koprivica

Produkcija: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Adresa redakcije: Njegoševa 36/1 Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesečnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO)

i ne može se smatrati da odražava stavove Evropske unije.